

Brusel 20. července 2022
(OR. en)

11538/22

ECOFIN 753
RELEX 1056
NIS 19
MED 37
COEST 594

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	19. července 2022
Příjemce:	Generální sekretariát Rady
Č. dok. Komise:	COM(2022) 341 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ o provádění makrofinanční pomoci třetím zemím v roce 2021

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2022) 341 final.

Příloha: COM(2022) 341 final

V Bruselu dne 19.7.2022
COM(2022) 341 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o provádění makrofinanční pomoci třetím zemím v roce 2021

{SWD(2022) 192 final}

OBSAH

1	ÚVOD	2
2	MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ V PARTNERSKÝCH ZEMÍCH	3
2.1	Východní sousedství	4
2.2	Jižní sousedství.....	4
2.3	Země západního Balkánu	5
3	OPERACE MAKROFINANČNÍ POMOCI V ROCE 2021	6
3.1	Východní sousedství	7
	• Gruzie: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	7
	• Moldavsko: MAKROFINANČNÍ POMOC a MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	7
	• Ukrajina: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	8
3.2	Jižní sousedství.....	9
	• Jordánsko: Třetí makrofinanční pomoc a makrofinanční pomoc v reakci na COVID-19	9
	• Tunisko: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	9
3.3	Země západního Balkánu	10
	• Albánie: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	10
	• Bosna a Hercegovina: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	10
	• Kosovo ¹ : MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	11
	• Černá Hora: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	11
	• Severní Makedonie: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19	11
4	ZAJIŠŤOVÁNÍ NÁLEŽITÉHO VYUŽITÍ PROSTŘEDKŮ MAKROFINANČNÍ POMOCI: OPERAČNÍ HODNOCENÍ, HODNOCENÍ EX POST A AUDITY	12
4.1	Operační hodnocení.....	12
4.2	Hodnocení ex post.....	12
5	OBECNÝ VÝVOJ V SOUVISLOSTI S NÁSTROJEM MAKROFINANČNÍ POMOCI	13
5.1	Fungování nástroje makrofinanční pomoci	13
5.2	Makrofinanční pomoc ve víceletém finančním rámci na období 2021–2027	14

¹ Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o provádění makrofinanční pomoci třetím zemím v roce 2021 ⁽²⁾

1 Úvod

Makrofinanční pomoc (MFA) je finanční nástroj EU ⁽³⁾ poskytovaný partnerským zemím, které se potýkají s krizí platební bilance. Od svého vzniku v roce 1990 pomáhá posílit makroekonomickou a finanční stabilitu v zemích sousedících s EU nebo EU zeměpisně blízkých a zároveň podporuje provádění strukturálních reforem v těchto zemích. Makrofinanční pomoc doplňuje úvěrovou dohodu, která nemá preventivní charakter, uzavřenou s Mezinárodním měnovým fondem (MMF) – a je existencí této dohody podmíněna. Tím, že tato pomoc uleví partnerské zemi od určitého tlaku na řešení problémů s platební bilancí, jemuž je vystavena, umožňuje jí rozšířit fiskální prostor, zlepšit udržitelnost dluhu a zaměřit se na prosazování potřebných reforem. Díky snazšímu provádění makroekonomické korekce mohou mít operace makrofinanční pomoci pozitivní sociální dopad, což dává zemi více času a prostoru k řešení základních příčin krize.

Makrofinanční pomoc má nejčastěji podobu úvěrů, na jejichž financování si Komise vypůjčuje finanční prostředky na kapitálových trzích. Následně pak tyto prostředky půjčuje přijímajícím zemím. V některých případech má makrofinanční pomoc podobu grantů financovaných z rozpočtu EU, popřípadě je kombinací úvěrů a grantů.

Makrofinanční pomoc je uvolňována ve splátkách a pouze v případě, jsou-li splněna konkrétní kritéria strukturálních reforem, která byla s danou zemí dohodnutá. Tyto podmínky jsou základem pro provádění silných ozdravných a reformních opatření zaměřených na: i) posílení systémů veřejných financí a ii) podporu udržitelného růstu podporujícího začlenění a vytváření pracovních míst. Hlavní podmínkou pro poskytnutí makrofinanční pomoci je mimo jiné to, že přijímající země musí dodržovat účinné demokratické mechanismy. Mezi tyto mechanismy patří: parlamentní systém založený na pluralitě politických stran; dodržování zásad právního státu a zaručení dodržování lidských práv. Makrofinanční pomoc takto doplňuje běžnou pomoc, kterou EU poskytuje v rámci spolupráce, a přispívá k obecnějším cílům, jimiž jsou zachování stability, podpora prosperity a podpora našich základních hodnot za hranicemi EU. Makrofinanční pomoc je obecně uznávána jako účinný nástroj pro reakci na krize, který EU umožňuje viditelně a pružně zasahovat a který je natolik silný, aby podpořil změny v politikách jednotlivých zemí ⁽⁴⁾. Tento závěr o účinnosti makrofinanční pomoci při řešení krizí

² Tato zpráva vychází z informací dostupných do června 2022.

³ Právní základ pro makrofinanční pomoc třetím zemím s výjimkou rozvojových zemí tvoří článek 212 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Pokud třetí země vyžaduje naléhavou finanční pomoc, lze jako právní základ použít článek 213 SFEU.

⁴ Makrofinanční pomoc rovněž doplňuje další vnější činnosti či nástroje EU určené pro země sousedství a západního Balkánu, včetně rozpočtové podpory, na niž bylo v regionech v roce 2021 v podobě grantů vyplaceno celkem 461

podporují zjištění uvedená v několika nezávislých hodnoceních *ex post* týkajících se ukončených operací makrofinanční pomoci⁵).

Jakožto krizový nástroj a na rozdíl od jiných nástrojů financování vnější činnosti EU makrofinanční pomoc neposkytuje finanční podporu na pravidelné, programovatelné bázi. Z tohoto důvodu budou v rámci víceletého finančního rámce (VFR) na období 2021–2027 konkrétní operace makrofinanční pomoci nadále aktivovány na základě rozhodnutí *ad hoc*. Pokud se zakládají na článku 212 SFEU, řídí se tato *ad hoc* rozhodnutí pro konkrétní operace makrofinanční pomoci řádným legislativním postupem, v jehož rámci musí každou operaci (nebo několik operací současně, jako tomu bylo v případě balíčku makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19, který byl přijat v květnu 2020) schválit Evropský parlament a Rada.

Tato výroční zpráva byla vypracována v souladu s informačními povinnostmi Komise, jež jsou stanoveny v jednotlivých rozhodnutích Evropského parlamentu a Rady týkajících se operací makrofinanční pomoci. Zprávu doplňuje pracovní dokument útvarů Komise, v němž je uvedena podrobnější analýza makroekonomických souvislostí a provádění jednotlivých operací makrofinanční pomoci.

2 MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ V PARTNERSKÝCH ZEMÍCH

Po recesi vyvolané pandemií COVID-19 v roce 2020 došlo v roce 2021 k oživení ekonomik zemí zapojených do procesu rozšiřování a ekonomik zemí sousedství. Délka trvání a závažnost recese se v jednotlivých zemích značně lišila. Tyto rozdíly odrážejí jednak odlišný způsob šíření pandemie v jednotlivých zemích, ale také rozdílné hospodářské struktury partnerů a jejich rozdílnou schopnost přijímat účinná protipatření. Následné oživení bylo v jednotlivých zemích nerovnoměrné. Tento oddíl se zabývá regionálními výzvami, jimž čelí země sousedství EU a země západního Balkánu, zatímco jejich hospodářská výkonnost je podrobněji hodnocena podle jednotlivých zemí v doprovodném pracovním dokumentu útvarů Komise.

Ačkoli jsou níže uvedené regionální přehledy zaměřeny zpětně, je třeba poznamenat, že ruská invaze na Ukrajinu obecný výhled značně zkresluje, a to nejen z důvodu svého ničivého přímého dopadu na Ukrajinu. Přestože vedlejšími účinky mohou být nejvíce postiženy některé sousední země Ukrajiny, které se účastní Východního partnerství, dopady invaze se projeví ve všech třech regionech. V zemích Východního partnerství vedla invaze na Ukrajinu k oslabení měny a silnému tlaku na ceny potravin a energií. Silně zasažena byla rovněž důvěra spotřebitelů a podnikatelů. V nadcházejících měsících bude mít konflikt značný dopad na obchod, remitence a investice. Celkově je pravděpodobné, že region Východního partnerství čeká rok stagflace. V zemích jižního sousedství je navzdory celkově nízké obchodní expozici tlak způsobený konfliktem pociťován v podobě vyšších cen potravin a ohrožení potravinového zabezpečení (některé země jsou při dovozu pšenice, která je kriticky důležitou a vysoce subvencovanou základní potravinou, do značné míry závislé na Rusku a Ukrajině) a také prostřednictvím (často vysoce dotovaných) cen energií. Kromě toho v některých zemích jižního sousedství v období po skončení pandemie COVID-19 zpomalí oživení v odvětví cestovního ruchu. Podobně se v zemích západního Balkánu očekává, že trvalé zvyšování

milionů EUR. Nejnovější zpráva o rozpočtové podpoře je k dispozici na adrese: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/budget_support_-_trends_and_results_2021.pdf

⁵ Všechna hodnocení *ex post* jsou k dispozici na stránkách Komise: https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en.

cen energií, potravin a dopravy povede k dalšímu zrychlení inflace, což sníží reálný disponibilní příjem domácností a soukromou spotřebu. V zemích západního Balkánu, které jsou nejvíce závislé na cestovním ruchu, může dojít k dalšímu útlumu hospodářského růstu. Hospodářský výhled ve všech třech regionech způsobí: i) narušení fungování mezinárodních dodavatelských řetězců a ii) nižší poptávku v důsledku vyhlídek nižšího růstu v případě hlavních obchodních partnerů, včetně EU. Tyto faktory by mohly ovlivnit vývoz, přímé zahraniční investice a remitence, a tím prohloubit stávající vnější nerovnováhu.

2.1 Východní sousedství

V roce 2021 se hospodářství regionu východního sousedství zotavila z pandemií způsobené recese v roce 2020. Hnacími faktory tohoto oživení bylo: i) oživení spotřeby domácností z velmi nízké výchozí úrovně; ii) prudký nárůst remitencí a iii) zvýšená investiční činnost. Tato hospodářství byla rovněž podporována silnou zahraniční poptávkou. Přestože opětovný růst pomohl snížit míru nezaměstnanosti téměř ve všech zemích, byl tento návrat růstu doprovázen stálým a prudkým zrychlováním inflace v průběhu celého roku. Zvýšení inflace bylo způsobeno především prudkým růstem světových cen energií a potravin. Ve snaze udržet inflaci v přiměřené míře zpřísnily v roce 2021 všechny centrální banky v regionu východního sousedství nastavení svých měnových politik. To podpořilo stabilní posilování místních měn, které v mnoha případech vyrovnaly ztráty, které zaznamenaly v roce 2020.

Fiskální situace se v roce 2021 zlepšila, přestože následky pandemie jsou stále citelné. Příjmy se díky rostoucí hospodářské činnosti a prudkému nárůstu obchodu opět výrazně zvýšily. Současně neustále rostly výdaje, mimo jiné i v důsledku pouze postupného omezování velkorysých opatření, která byla zavedena k řešení dopadů pandemie na domácnosti a podniky. Nižší rozpočtové schodky, posilování domácích měn a výrazný růst nominálního HDP vedly v zemích východního sousedství ke zlepšení poměru veřejného dluhu k HDP. Na vnější straně došlo v celém regionu k výraznému oživení dovozu i vývozu, což odráží nízkou výchozí úroveň, vyšší poptávku a růst cen komodit. Výrazně vzrostl i objem remitencí. To vše spolu s všeobecným přidělením zvláštních práv k čerpání prostředků z MMF jeho členům v srpnu významně podpořilo vnější pozice a vedlo k nárůstu devizových rezerv ve většině zemí.

Jak již bylo poznamenáno výše, hospodářským důsledkům ruské invaze na Ukrajinu jsou obzvláště vystaveny země východního sousedství, přičemž hrozí, že se propadnou do vážné recese, jejíž rozsah by mohl být srovnatelný se zkázou způsobenou rozpadem Sovětského svazu v 90. letech 20. století, neboť dvě největší ekonomiky v regionu Východního partnerství, Ukrajina a Bělorusko, jsou zasaženy zdaleka nejvíce.

2.2 Jižní sousedství

V roce 2021 se z pandemie a jejích hospodářských následků začala zotavovat také hospodářská činnost v jižním sousedství. Růst se vrátil do všech zemí s výjimkou Libanonu, kde pokračuje hluboká politická a hospodářská krize. Růst v regionu v průběhu roku zrychlil, neboť mírnější omezující opatření, zavedení očkování a potlačovaná poptávka přispěly jak ke zvýšení investiční aktivity, tak k oživení soukromé i veřejné spotřeby. Oživení zahraniční poptávky podpořilo také vývozní odvětví, zejména zpracovatelský průmysl. V souladu s postupným rušením cestovních omezení se mírně zlepšil i počet turistů. Nezaměstnanost zůstala nad úrovní před pandemií, avšak míra zaměstnanosti se spolu s vyšší mírou aktivity zlepšila. Inflační tlaky se výrazně zvýšily, a to i u potravin a energetických produktů, a to vzhledem k tomu, že měnové politiky

zůstaly pružné. V zemích vyvážejících energie zvýšil nárůst cen komodit aktivitu a zlepšil rozpočtovou rovnováhu.

Rozpočtové schodky se v roce 2021 snížily v důsledku oživení příjmů a mírného zvýšení výdajů v souladu s postupným rušením podpůrných opatření souvisejících s pandemií. Veřejný dluh však zůstal v důsledku značných finančních potřeb vyvolaných pandemií na rekordní úrovni. V regionu došlo k výraznému oživení dovozu i vývozu vlivem: i) oživení dříve utlumené poptávky; ii) zvýšení cen komodit; iii) rostoucí poptávky z hlavních vývozních trhů regionu. K rekordnímu objemu remitencí přispěl také opětovný růst v Evropské unii a eskalace světových cen ropy. Domácí měny zůstaly stabilní nebo mírně posílily, přičemž devizové rezervy ve většině zemí klesly. Region nadále využíval vnější podpory mezinárodních institucionálních poskytovatelů úvěrů, včetně přidělování zvláštních práv k čerpání z MMF.

Ruská invaze na Ukrajinu poznamenala rovněž budoucí vyhlídky jižního sousedství, třebaže v menší míře než vyhlídky Východního partnerství. Pro začínající oživení představují důsledky ruské invaze značná rizika, neboť země jižního sousedství budou postiženy obzvláště vyššími cenami potravin, energií a dalších komodit. Tyto vyšší ceny se odrazí v nárůstu inflace, zasáhnou domácí spotřebu a způsobí vyšší tlak na veřejné rozpočty.

2.3 Země západního Balkánu

Po recesi způsobené pandemií v roce 2020 se rušivé vlivy krize COVID-19 zmírnily a v roce 2021 došlo k výraznému oživení hospodářské činnosti ve všech ekonomikách zemí západního Balkánu. Oživení bylo do značné míry podpořeno: i) postupným rušením omezujících opatření souvisejících s onemocněním COVID-19; ii) silnější domácí a zahraniční poptávkou a iii) příznivou výchozí situací. Spolu s oživením hospodářské činnosti se růst zaměstnanosti vrátil do kladných čísel a míra nezaměstnanosti ve většině zemí regionu klesla. Zvýšil se také počet zaměstnaných osob. Dynamika inflace odrážela oživení agregátní poptávky a vyšší ceny energií, potravin a dopravy, přičemž ke zvýšení inflace došlo v roce 2021 ve všech zemích západního Balkánu.

Oživení daňových příjmů v důsledku intenzivnější hospodářské činnosti pomohlo v roce 2021 snížit rozpočtové schodky v celém regionu. Kromě toho se poměr veřejného dluhu k HDP ve většině zemí oproti konci roku 2020 mírně snížil, což se částečně odrazí v oživení růstu nominálního HDP. V oblasti zahraničního obchodu se schodky běžného účtu v roce 2021 ve srovnání s předchozím rokem výrazně snížily, neboť výrazné oživení vývozu služeb a vyšší příliv remitencí převážily nad nárůstem schodků obchodu se zbožím.

Zhoršily se i vyhlídky ekonomik zemí západního Balkánu, jejichž růst je brzděn několika faktory, z nichž nejvýznamnější je dopad vyšších cen energií, potravin a dopravy na disponibilní příjmy a spotřebu. V zemích západního Balkánu se však tyto faktory očividně negativně projeví v menší míře než v zemích Východního partnerství.

3 OPERACE MAKROFINANČNÍ POMOCI V ROCE 2021

Dne 22. dubna 2020 přijala Komise návrh balíčku makrofinanční pomoci ve výši 3 miliard EUR pro deset regionálních partnerů v rámci programu rozšíření a sousedství s cílem pomoci jim snížit ekonomické dopady pandemie COVID-19. Rozhodnutí⁶ bylo

⁶ Rozhodnutí (EU) 2020/701.

velmi rychle přijato Evropským parlamentem a Radou dne 25. května 2020⁷. Makrofinanční pomoc v reakci na COVID-19 byla k dispozici pouze na jeden rok a měla být uvolněna ve dvou splátkách ve spojení s dohodou o vyplacení prostředků z MMF a to pouze tehdy, pokud budou splněny obecné politické předpoklady. Další podmínkou bylo, že druhá a poslední splátka bude vyplacena až poté, co partnerská země splní připojené politické podmínky.

V roce 2021 byla proto zaměřena pozornost na provádění balíčku makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19. Na podporu finanční stability partnerských zemí EU a s cílem pomoci jim při omezování hospodářských dopadů pandemie COVID-19 bylo ve formě úvěrů vyplaceno celkem 1,665 miliardy EUR.

Ze sedmi operací, které byly zahájeny v roce 2020, jich šest bylo úspěšně dokončeno v plném rozsahu, přičemž druhá a poslední tranše byla vyplacena následujícím zemím: Severní Makedonii, Kosovu, Černé Hoře, Jordánsku, Moldavsku a Ukrajině. Kromě toho byla plná pomoc vyplacena také Albánii se vstupem v platnost až v roce 2021.

Operace makrofinanční pomoci Gruzii dohodnutá v rámci výše uvedeného rozhodnutí však byla vyplacena pouze částečně. Ačkoli první splátka byla vyplacena v listopadu 2020, druhá splátka byla zrušena: i) v návaznosti na nesplnění nejdůležitější politické podmínky týkající se soudního systému ze strany Gruzie a ii) poté, co gruzínské orgány uvedly, že tyto prostředky již nepotřebují.

Dvě zbývající operace pro Bosnu a Hercegovinu a Tunisko byly rovněž zahájeny v roce 2021, po poměrně zdlouhavých ratifikačních procesech memoranda o porozumění a dohody o mechanismu úvěrů. Tunisko obdrželo druhou platbu dne 25. května 2022, čímž byla úspěšně dokončena operace poté, co Tunisko splnilo politické podmínky dohodnuté v memorandu o porozumění. Naopak druhá tranše pro Bosnu a Hercegovinu vyplacena nebyla, a to z důvodu omezeného provádění reforem na konci období dostupnosti.

Kromě finanční pomoci plánované na pomoc zemím v jejich reakci na pandemii COVID-19 byly rovněž uskutečněny plány na zavedení třetí pravidelné makrofinanční pomoci pro Jordánsko, přičemž uvolnění druhé tranše bylo dokončeno 20. července 2021.

Vzhledem k probíhajícímu hospodářskému oživení po pandemii a plynové krizi, která začala v říjnu 2021, předložilo Moldavsko v listopadu 2021 žádost o novou operaci makrofinanční pomoci. Žádost o novou makrofinanční pomoc obdržela Komise rovněž od Ukrajiny, a to v souvislosti s rizikem eskalace konfliktu s Ruskem a ztrátou přístupu na mezinárodní kapitálové trhy. Následně byly na začátku roku 2022 navrženy odpovídající operace makrofinanční pomoci až do výše 150 milionů EUR pro Moldavsko a až do výše 1,2 miliardy EUR pro Ukrajinu.

Stav provádění operací makrofinanční pomoci v roce 2021 (podle regionů):

⁷ Makrofinanční pomoc vždy závisí na vyplácejícím programu MMF. Přijímající země s dohodou o pohotovostním úvěru MMF nebo programem v rámci rozšířené finanční facility (nebo podobnou dohodou s ozdravným a reformním programem pod patronací MMF) musí v zásadě nadále zdárně provádět svůj program MMF, což dokládají úspěšné přezkumy. V souvislosti s krizí COVID-19 je makrofinanční pomoc také výjimečně k dispozici i zemím, které využívají mimořádné financování MMF, například prostřednictvím nástroje rychlého financování, který se poskytuje jako jediná platba od MMF.

3.1 *Východní sousedství*

- **Gruzie: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

Balíček makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 zahrnoval makrofinanční pomoc pro Gruzii až do výše 150 milionů EUR.

První splátka (75 milionů EUR) byla vyplacena v listopadu 2020.

Druhá splátka ve výši 75 milionů EUR byla podmíněna splněním souboru politických podmínek stanovených v memorandu o porozumění v těchto oblastech: zadávání veřejných zakázek; důchodový systém; právo obchodních společností; řízení státních podniků; soudní systém; energetická účinnost a trh práce. Gruzie skutečně provedla několik strukturálních reforem v souladu s podmínkami makrofinanční pomoci. Druhá splátka však byla zrušena poté, co Gruzie nesplnila nejdůležitější politickou podmínku týkající se soudního systému, a poté, co se gruzínské orgány rozhodly o tuto druhou splátku nepožádat.

Tato makrofinanční pomoc byla poskytnuta ve spojení se zdroji od mezinárodních finančních institucí a bilaterálních dárců, včetně MMF, a to v rámci jeho čtyřletého programu rozšířené finanční facility pro Gruzii. Čtyřletý program rozšířené finanční facility MMF byl schválen v dubnu 2017 a v roce 2020 pak navýšen na celkovou částku přibližně 690 milionů EUR. Všechny přezkumy v rámci tohoto programu rozšířené finanční facility byly úspěšně schváleny radou MMF, včetně posledního přezkumu z dubna 2021.

- **Moldavsko: MAKROFINANČNÍ POMOC a MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

V rámci balíčku makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 byla pro Moldavsko vyčleněna pomoc ve výši 100 milionů EUR, která doplňuje nouzový program MMF ve výši 235 milionů USD (přijatý v dubnu 2020). Po vyplacení první splátky v listopadu 2020 byla makrofinanční pomoc úspěšně dokončena vyplacením druhé a poslední tranše (50 milionů EUR) v říjnu 2021. V memorandu o porozumění byl stanoven soubor politických podmínek v těchto oblastech: řízení veřejných financí; řízení podniků a boj proti korupci. Po většinu období, kdy byla poskytována makrofinanční pomoc v reakci na COVID-19, probíhalo provádění reforem poměrně pomalu. Po parlamentních volbách v červenci 2021 se však ochota Moldavska řešit strukturální nedostatky výrazně zvýšila, neboť prezident, vláda i parlament začali spolupracovat jednotnějším způsobem. Nicméně i přes toto zlepšení musela být po konzultaci s výborem členských států pro makrofinanční pomoc udělena výjimka v souvislosti s jednou podmínkou (která se týkala strategie vymáhání majetku po bankovním podvodu z roku 2014).

V listopadu 2021, po vypuknutí energetické krize a vzhledem k okolnostem v souvislosti s hospodářskou obnovou po pandemii, Moldavsko oficiálně požádalo o novou, pravidelnou makrofinanční pomoc. Po pečlivém posouzení finančních potřeb připravila Komise návrh na novou operaci ve výši až 150 milionů EUR, která zahrnuje 120 milionů EUR ve střednědobých úvěrech a 30 milionů EUR v grantech. Rozhodnutí o poskytnutí dodatečné makrofinanční pomoci Moldavsku přijaly Evropský parlament a Rada dne 6. dubna 2022. Makrofinanční pomoc bude vyplacena ve třech splátkách poté, co budou provedena politická opatření v těchto oblastech: řádná správa věcí veřejných; právní stát; boj proti korupci a reformy energetického sektoru. Podmínkou pro vyplacení těchto

splátek je rovněž další pokrok, pokud jde o vymáhání majetku (v návaznosti na předchozí operace makrofinanční pomoci).

Nová makrofinanční pomoc odráží způsob, jakým MMF znovu navázal spolupráci s moldavskými orgány po volbách v červenci 2021. Na úrovni zaměstnanců bylo dosaženo nové dohody týkající se tříletého programu rozšířené úvěrové facility / rozšířené finanční facility ve výši 558,3 milionu USD, kterou správní rada fondu přijala v prosinci 2021. První splátka ve výši 79,8 milionu USD byla vyplacena ihned po jejím přijetí.

- **Ukrajina: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

V září 2020 vstoupila v platnost makrofinanční pomoc v reakci na COVID-19 pro Ukrajinu ve výši 1,2 miliardy EUR. Podmínky strukturální politiky této páté operace makrofinanční pomoci navazovaly na předchozí úspěchy makrofinanční pomoci a podporovaly reformy ve čtyřech oblastech: řízení veřejných financí; správa věcí veřejných a právní stát; zlepšení podnikatelského prostředí a energetika a státní podniky. První tranše ve výši 600 milionů EUR byla vyplacena 9. prosince 2020.

Vyplacení druhé tranše je podmíněno úspěšným provedením osmi opatření strukturální politiky, k nimž se Ukrajina zavázala v memorandu o porozumění a dále v programu MMF. Tato makrofinanční pomoc Ukrajině v reakci na COVID-19 byla poskytnuta ve spojení s dalšími zdroji od mezinárodních finančních institucí a bilaterálních dárců, zejména od MMF, a to v rámci jeho osmnáctiměsíční dohody o pohotovostním úvěru ve výši 5 miliard USD uzavřené dne 9. června 2020. Pokrok v plnění podmínek dohodnutých s MMF byl nerovnoměrný a první přezkum programu, zahrnující jeho prodloužení do konce června 2022, byl uzavřen až v listopadu 2021. Na základě předchozího doporučujícího dopisu MMF o významném pokroku v klíčových prioritách programu a vzhledem k vlastnímu hodnocení Komise, ve kterém se uvádí, že strukturální opatření dohodnutá v memorandu o porozumění jsou uspokojivě prováděna, byla dne 25. října 2021 vyplacena druhá tranše ve výši 600 milionů EUR. Tím bylo ukončeno úspěšné provádění makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 pro Ukrajinu.

V souvislosti se stupňujícím se geopolitickým napětím, které předcházelo ruské invazi na Ukrajinu, přijala Evropská komise dne 1. února 2022 návrh rozhodnutí o poskytnutí nové mimořádné makrofinanční pomoci Ukrajině ve výši až 1,2 miliardy EUR v podobě úvěrů, která má být vyplacena ve dvou stejných splátkách. Evropský parlament a Rada přijaly dne 24. února 2022 rozhodnutí, kterým se povoluje šestá operace makrofinanční pomoci na Ukrajině od roku 2014. Dne 3. března podepsaly Komise a Ukrajina související memorandum o porozumění, které umožnilo, aby byla první splátka ve výši 600 milionů EUR vyplacena ve dvou tranších, a to dne 11. a 18. března 2022. Vzhledem k tomu, že podmínky dohodnuté v memorandu o porozumění nemohou být v této fázi z důvodu vyšší moci splněny, Komise v návaznosti na kladný výsledek konzultace s výborem členských států pro makrofinanční pomoc rozhodla v květnu bezodkladně přistoupit k vyplacení druhé tranše ve výši 600 milionů EUR v rámci mimořádné reakce na akutní finanční potřeby Ukrajiny. Tato mimořádná makrofinanční pomoc je poskytována ve spojení se zdroji od mezinárodních finančních institucí a bilaterálních dárců a zahrnuje osmnáctiměsíční dohodu o pohotovostním úvěru od MMF ve výši 5 miliard USD, která byla schválena 9. června 2020. Po úspěšném dokončení prvního přezkumu programu v listopadu 2021 prodloužila rada MMF platnost pohotovostního režimu úvěru do konce června 2022. Druhá revize programu byla zahájena 23. února 2022, den před ruskou invazí. Vzhledem k výjimečné situaci požádala Ukrajina o

mimořádné financování v rámci nástroje rychlého financování a 9. března obdržela 1,4 miliardy USD.

3.2 *Jižní sousedství*

- **Jordánsko: Třetí makrofinanční pomoc a makrofinanční pomoc v reakci na COVID-19**

Poté, co v lednu 2020 vstoupila v platnost třetí makrofinanční pomoc Jordánsku ve výši 500 milionů EUR, požádaly jordánské orgány v dubnu 2020 v souvislosti s pandemií COVID-19 o další pomoc a EU se dohodla na navýšení makrofinanční pomoci ve výši 200 milionů EUR, celé v podobě úvěrů. Politické podmínky makrofinanční pomoci se zaměřují především na: i) zlepšení řízení veřejných financí; ii) boj proti korupci; iii) provádění reformy v odvětví veřejných služeb; iv) reformu sociální politiky a politiky trhu práce a v) správu věcí veřejných.

První splátka (150 milionů EUR plus 100 milionů EUR jako doplatek) byla vyplacena dne 25. listopadu 2020. Druhá a třetí splátka podléhají zvláštním politickým podmínkám dohodnutým mezi Jordánskem a EU v memorandu o porozumění. Druhá tranše (50 milionů EUR a doplatek ve výši 200 milionů EUR) byla vyplacena 20. července 2021, čímž byla úspěšně dokončena část pomoci související s pomocí v reakci na COVID-19. Pro uvolnění druhé tranše byla po konzultaci s výborem členských států pro makrofinanční pomoc udělena výjimka z jedné podmínky (týkající se kroků k zavedení elektronického fakturačního systému). Tato prominutá podmínka však musí být splněna v plném rozsahu, jakmile budou provedeny všechny reformy nezbytné pro vyplacení třetí tranše. Třetí tranše ve výši 200 milionů EUR zůstává k dispozici do dubna 2023.

Tyto operace makrofinanční pomoci jsou poskytovány společně se zdroji od mezinárodních finančních institucí a bilaterálních dárců, včetně MMF. Dne 25. března 2020 schválil MMF čtyřletý program rozšířené finanční facility pro Jordánsko v hodnotě 1,1 miliardy EUR (270 % kvóty). Tato částka byla později navýšena na přibližně 1,3 miliardy EUR (což odpovídá 312 % jordánské kvóty). Dne 20. května 2020 MMF rovněž poskytl Jordánsku v rámci nástroje pro rychlé financování mimořádnou pomoc ve výši přibližně 366 milionů EUR, aby zemi pomohl vypořádat se s dopady pandemie. Do prosince 2021 dosáhla celková částka, kterou MMF Jordánsku vyplatil od začátku roku 2020, přibližně 1 miliardy EUR. Program rozšíření finanční facility pokračuje podle plánu a třetí přezkum byl dokončen včas v prosinci 2021. Přestože veřejný dluh Jordánska zůstal na konci roku 2021 na vysoké úrovni 110 % HDP, MMF jej vyhodnotil jako udržitelný.

- **Tunisko: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

V rámci balíčku makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 přijatého v květnu 2020 se EU dohodla na makrofinanční pomoci Tunisku ve výši 600 milionů EUR. Memorandum o porozumění a dohoda o mechanismu úvěrů byly podepsány dne 24. listopadu 2020, ratifikovány tuniským parlamentem dne 15. dubna 2021 a vstoupily v platnost dne 11. května 2021 po zveřejnění v tuniském úředním věstníku. Dvanáctiměsíční období dostupnosti tedy potrvá do května 2022. Podmíněnost politiky u této makrofinanční pomoci se zaměřuje především na čtyři tematické oblasti: řízení veřejných financí a reformu civilního sektoru; reformy státních podniků; sociální ochranu a investiční klima.

Makrofinanční pomoc byla poskytnuta ve dvou tranších po 300 milionech EUR. První splátka byla podmíněna obecnými politickými předpoklady pro makrofinanční pomoc a byla vyplacena dne 1. června 2021. V souvislosti s reformami politik potřebnými pro vyplacení druhé tranše došlo ke zjevnému zintenzivnění úsilí a všechny podmínky jsou alespoň rámcově splněny. Navzdory určitým obavám v souvislosti s předběžným politickým předpokladem umožnil dopis orgánů, v němž byly stanoveny závazky týkající se politického kalendáře v tomto roce, vyplacení druhé tranše dne 25. května 2022.

Tato pomoc má doplňovat zdroje poskytnuté jinými dárci, včetně MMF, a to v rámci jeho programu nástroje pro rychlé financování pro Tunisko ve výši 685 milionů EUR, který byl schválen dne 10. dubna 2020.

3.3 Země západního Balkánu

- **Albánie: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

V návaznosti na ničivá zemětřesení v listopadu 2019 a výzvy spojené s pandemií COVID-19 požádala Albánie dne 15. dubna 2020 oficiálně o makrofinanční pomoc. V reakci na to se EU v rámci balíčku makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 dohodla na makrofinanční pomoci pro Albánii ve výši 180 milionů EUR. Memorandum o porozumění a dohoda o mechanismu úvěrů byly podepsány dne 3. listopadu 2020 a vstoupily v platnost dne 3. listopadu 2020 a 26. ledna 2021, neboť se na ně vztahovaly odlišné vnitrostátní postupy. Cílem politických podmínek pro poskytnutí makrofinanční pomoci bylo vyřešit některé nedostatky v oblasti řízení veřejných financí, finančního sektoru, řádné správy věcí veřejných a boje proti korupci a politik sociální ochrany.

Makrofinanční pomoc byla poskytnuta ve dvou tranších po 90 milionech EUR. První splátka byla vyplacena dne 31. března 2021. Druhá a poslední splátka byla vyplacena dne 5. listopadu 2021 poté, co Albánie splnila související politické podmínky.

Pomoc měla doplnit zdroje poskytnuté jinými dárci, včetně MMF, a to v rámci programu nástroje pro rychlé financování pro Albánii ve výši 174 milionů EUR, který byl schválen dne 10. dubna 2020.

- **Bosna a Hercegovina: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

Na základě oficiální žádosti Bosny a Hercegoviny o makrofinanční pomoc ze dne 14. dubna 2020 v souvislosti s pandemií COVID-19 bylo do balíčku makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 pro Bosnu a Hercegovinu zahrnuto 250 milionů EUR. Memorandum o porozumění a dohoda o mechanismu úvěrů byly podepsány dne 15. ledna 2021 a vstoupily v platnost dne 9. června 2021. Toto značné zpoždění bylo způsobeno zdlouhavými rozhodovacími procesy v zemi. Cílem politických podmínek pro poskytnutí makrofinanční pomoci je řešit některé nedostatky v oblasti správy ekonomických záležitostí a budování institucí, stability finančního sektoru, transparentnosti a boje proti korupci a lepšího fungování trhu práce.

Makrofinanční pomoc měla být poskytnuta ve dvou tranších po 125 milionech EUR. První splátka byla vyplacena dne 7. října 2021, zatímco druhá tranše nebyla vyplacena z důvodu omezeného provádění reforem na konci období dostupnosti.

Pomoc má doplnit zdroje poskytnuté jinými dárci, včetně MMF, a to v rámci jeho programu nástroje pro rychlé financování schváleného dne 20. dubna 2020 ve výši 330 milionů EUR.

- **Kosovo: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

Na základě oficiální žádosti Kosova o makrofinanční pomoc ze dne 8. dubna 2020 v souvislosti s pandemií COVID-19 získalo Kosovo novou operaci makrofinanční pomoci ve výši 100 milionů EUR. Politická podmíněnost pro poskytnutí makrofinanční pomoci byla zaměřena především na posílení veřejných financí, zvýšení finanční stability, řešení neformální ekonomiky, pokrok strategie v oblasti právního státu a zlepšení vyhlídek mladých lidí na zaměstnání.

Makrofinanční pomoc byla poskytnuta ve dvou tranších po 50 milionech EUR. První splátka byla vyplacena dne 6. října 2020. Druhá a poslední splátka byla vyplacena dne 1. června 2021 poté, co Kosovo splnilo související politické podmínky.

Pomoc měla doplnit prostředky MMF (52 milionů EUR) v rámci nástroje pro rychlé financování (50 % kvóty pro Kosovo ve fondu) schváleného dne 10. dubna 2020.

- **Černá Hora: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

V návaznosti na oficiální žádost Černé Hory o makrofinanční pomoc ze dne 15. dubna 2020 se EU dohodla na operaci makrofinanční pomoci pro Černou Horu ve výši 60 milionů EUR, která je součástí balíčku makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19. Politická podmíněnost pro poskytnutí makrofinanční pomoci byla zaměřena především na posílení veřejných financí a boj proti korupci, zvýšení finanční stability, zlepšení podnikatelského prostředí a reformu sociální ochrany.

Makrofinanční pomoc byla poskytnuta ve dvou tranších po 30 milionech EUR. První byla vyplacena dne 6. října 2020. Druhá a poslední splátka byla vyplacena dne 1. června 2021 poté, co Černá Hora splnila související politické podmínky.

Pomoc měla doplnit zdroje poskytnuté jinými dárci, včetně MMF, a to v rámci jeho programu nástroje pro rychlé financování pro Černou Horu ve výši 75 milionů EUR, který byl schválen dne 24. června 2020.

- **Severní Makedonie: MAKROFINANČNÍ POMOC V REAKCI NA COVID-19**

V návaznosti na oficiální žádost Severní Makedonie o makrofinanční pomoc ze dne 15. dubna 2020 vyčlenila EU pro Severní Makedonii v rámci balíčku makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 částku 160 milionů EUR. Politická podmíněnost pro poskytnutí makrofinanční pomoci byla zaměřena především na posílení veřejných financí a boj proti korupci, zvýšení finanční stability, zlepšení podnikatelského prostředí a reformu sociální ochrany.

Makrofinanční pomoc byla poskytnuta ve dvou tranších po 80 milionech EUR. První splátka byla vyplacena dne 6. října 2020. Druhá a poslední splátka byla vyplacena dne 1. června 2021 poté, co Severní Makedonie splnila související politické podmínky.

Pomoc měla doplnit zdroje poskytnuté jinými dárci, včetně MMF, a to v rámci jeho programu nástroje pro rychlé financování pro Severní Makedonii ve výši 176 milionů EUR, který byl schválen dne 10. dubna 2020.

4 ZAJIŠŤOVÁNÍ NÁLEŽITÉHO VYUŽITÍ PROSTŘEDKŮ MAKROFINANČNÍ POMOCI: OPERAČNÍ HODNOCENÍ, HODNOCENÍ *EX POST* A AUDITY

4.1 Operační hodnocení

V souladu s požadavky finančního nařízení EU provádí Komise za pomoci externích poradců operační hodnocení, aby získala přiměřenou jistotu o fungování správních postupů a postupů schvalování finančních transakcí v přijímajících zemích.

Operační hodnocení se zaměřuje na systémy řízení veřejných financí. Zaměřují se zejména na to, jak jsou organizována ministerstva financí a centrální banky a jaké postupy uplatňují. Konkrétněji se zaměřují na to, jakým způsobem jsou spravovány účty, na které jsou poskytovány finanční prostředky EU. Zvláštní pozornost je věnována rovněž fungování, nezávislosti a pracovním programům externích auditorských subjektů a účinnosti kontrol těchto subjektů. Zkoumají se také postupy zadávání veřejných zakázek na centrální úrovni.

V roce 2020 bylo v rámci operací makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 a třetí makrofinanční pomoci Jordánsku provedeno deset operačních hodnocení. Z těchto hodnocení vyplynulo, že finanční transakce a postupy v partnerských zemích jsou pro účely poskytnutí makrofinanční pomoci považovány za vhodné. V roce 2021 nebylo nutné provádět žádná nová hodnocení.

4.2 Hodnocení *ex post*

V souladu s finančním nařízením EU a odpovídajícími rozhodnutími o makrofinanční pomoci provádí Komise po dokončení operací makrofinanční pomoci jejich hodnocení *ex post*⁸ s cílem posoudit jejich dopad. Dvěma hlavními cíli těchto hodnocení jsou:

- i. analýza dopadu makrofinanční pomoci na ekonomiku přijímající země, především na udržitelnost její vnější pozice; a
- ii. posouzení přidané hodnoty zásahu EU.

V lednu a dubnu 2021 zveřejnila Komise pracovní dokumenty útvarů Komise k hodnocením *ex post* týkajícím se první makrofinanční pomoci pro Tunisko a druhé makrofinanční pomoci pro Ukrajinu. Další informace k těmto dvěma hodnocením jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise, který je přiložen k této zprávě.

Kromě toho bylo v roce 2021 dokončeno společné hodnocení *ex post* týkající se intervencí druhé makrofinanční pomoci pro Tunisko a Jordánsko a dále metahodnocení všech operací makrofinanční pomoci v období 2010–2020. Metahodnocení posoudilo zásady a charakteristiky, jimiž se řídí nástroj makrofinanční pomoci, a jeho cílem bylo poskytnout podněty ke zlepšení: i) jeho relevantnosti, účelnosti, účinnosti a přidané hodnoty a ii) jeho schopnosti reagovat na priority vnější činnosti EU. Očekává se, že doprovodné pracovní dokumenty útvarů Komise k těmto dvěma hodnocením budou zveřejněny v roce 2022.

⁸ Všechna hodnocení *ex post* jsou k dispozici na stránkách Komise: https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en.

- **Druhá makrofinanční pomoc pro Tunisko a Jordánsko:** externí studie dospěla k závěru, že rozsah, forma a načasování operací prováděných oběma zeměmi byly relevantní a přiměřené finančním potřebám těchto zemí a poskytly přidanou hodnotu EU. V obou zemích měla makrofinanční pomoc pozitivní dopad na udržitelnost dluhu a pomohla podpořit makroekonomickou stabilizaci. Podmínky byly relevantní a zaměřovaly se na klíčové oblasti reforem. V některých oblastech reforem přispěly operace k pozitivním změnám, a to i přesto, že v případě některých dalších konkrétních reforem měl pokrok smíšený charakter. Pozitivní dopad a vedlejší účinky obou makrofinančních dohod pro region Blízkého východu a severní Afriky byly z regionálního hlediska hůře měřitelné a souvisely především s aspektem důvěry.
- **Metahodnocení operací makrofinanční pomoci v letech 2010–2020:** externí studie dospěla k závěru, že operace makrofinanční pomoci byly účinné, relevantní a soudržné a že vytvořily přidanou hodnotu EU. Kromě toho bylo zjištěno, že nástroj makrofinanční pomoci účinně pomáhá obnovovat vnější udržitelnost a podporovat strukturální reformy. Studie zároveň poukazuje na důležitost pocitu „odpovědnosti“ za reformy v partnerské zemi, aby se zajistilo, že provedené politické reformy budou mít trvalý dopad. Studie dále upozorňuje na to, že může trvat delší dobu, než operace makrofinanční pomoci začnou fungovat, a předkládá několik nápadů, jak podpořit rychlost a účinnost reakce tohoto nástroje v obtížných geopolitických souvislostech. V hodnocení byla zdůrazněna potřeba posílit viditelnost makrofinanční pomoci v přijímajících zemích. V tomto ohledu představovala akce, kterou Komise uspořádala dne 16. listopadu 2021 při příležitosti 30. výročí vytvoření tohoto nástroje, rovněž vhodnou příležitost ke zvýšení povědomí o tomto nástroji mimo Evropskou unii. Diskuze o dosavadních výsledcích makrofinanční pomoci a možných strategiích pro její budoucnost se zúčastnili vysocí představitelé z přijímajících zemí, poradenských firem, delegací EU a členských států. Z metodického hlediska byla *ex post* hodnocení makrofinanční pomoci provedena na vysoké úrovni. To se projevilo zejména poté, co v roce 2015 vstoupily v platnost pokyny pro zlepšení právní úpravy.

Další informace k oběma hodnocením jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise, který je přiložen k této zprávě, a budou obsaženy v pracovních dokumentech útvarů Komise, které budou k oběma hodnocením zveřejněny.

5 OBECNÝ VÝVOJ V SOUVISLOSTI S NÁSTROJEM MAKROFINANČNÍ POMOCI

5.1 Fungování nástroje makrofinanční pomoci

Ve společném prohlášení Evropského parlamentu a Rady o makrofinanční pomoci⁹ z roku 2013 je tato pomoc vymezena jako pomoc makroekonomické a finanční povahy a jednoznačně je v něm uvedeno, že cílem pomoci je „obnova udržitelného stavu vnějšího financování způsobilých zemí a území, které mají s externím financováním potíže“. Aby byla makrofinanční pomoc úspěšná jako nástroj „pro mimořádné situace“, je tedy důležité mobilizovat ji účinně a včas.

⁹ Společné prohlášení Evropského parlamentu a Rady přijaté spolu s rozhodnutím o poskytnutí další makrofinanční pomoci Gruzii (rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 778/2013/EU ze dne 12. srpna 2013). K dispozici na adrese:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0778&from=EN>.

Evropský účetní dvůr i metahodnocení operací makrofinanční pomoci (2010–2020) zároveň poukázaly na to, že zpoždění při přijímání rozhodnutí o poskytnutí makrofinanční pomoci Evropským parlamentem a Radou v rámci řádného legislativního postupu může představovat závažný nedostatek nástroje, jehož účelem je reagovat na krizi platební bilance. V důsledku toho Evropský účetní dvůr doporučil, aby „Komise společně se svými spolunormotvůrci prozkoumala dostupné možnosti k urychlení schvalovacích postupů následných programů makrofinanční pomoci, zejména v případě mimořádného financování.“¹⁰

Komise se však domnívá, že zkušenosti s balíčkem makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19 a novou mimořádnou makrofinanční pomocí pro Ukrajinu ukazují, že stávající nastavení makrofinanční pomoci může usnadnit její rychlé přijetí, pokud se všechny orgány dohodnou na plném využití dostupné procedurální flexibility. V obou případech spolupracovala Komise s Parlamentem a Radou, aby se dohodly na využití stávajících naléhavých postupů, které umožnily přijetí pomoci do jednoho měsíce od předložení návrhu Komise a oběma spolunormotvůrci. Evropský parlament použil ve svém jednacím řádu zvláštní ustanovení (článek 163), které mu umožnilo okamžitě přijmout rozhodnutí na plenárním zasedání, aniž by muselo projít Výborem pro mezinárodní obchod, jak je běžnou praxí. Tento rychlý proces přijetí byl výsledkem naléhavosti situace, jíž si v této mimořádně náročné době byly všechny orgány vědomy.

Jednací řády Rady i Evropského parlamentu proto umožňují použití zrychleného postupu, který je nezbytný pro rychlé přijímání v naléhavých situacích. Díky včasným a konstruktivně vedeným schůzkám bylo možné dosáhnout rychlejšího přijetí v rámci řádného legislativního postupu při plném zapojení Evropského parlamentu. Nestalo by se tak, pokud by Komise byla navrhla opatření na základě článku 213 SFEU (použitelného pro případy, kdy je nutná naléhavá finanční pomoc a pouze prostřednictvím přijetí operace makrofinanční pomoci Radou).

5.2 Makrofinanční pomoc ve víceletém finančním rámci na období 2021–2027

Sousední region EU se nadále potýká s geopolitickou a hospodářskou nestabilitou. Situaci dále zhoršují humanitární a hospodářské důsledky pandemie COVID-19 a ruské invaze na Ukrajinu. V této souvislosti je pravděpodobné, že potřeba, aby EU zvážila poskytnutí makrofinanční pomoci, zůstane v nadcházejících letech i nadále vysoká.

Nový Nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa (NDICI) (známý také jako nástroj „Globální Evropa“) vstoupil v platnost v červnu 2021 poté, co byl formálně přijat Radou a Parlamentem. Nástroj makrofinanční pomoci zůstane oddělen od nástroje NDICI – Globální Evropa a konkrétní operace makrofinanční pomoci se budou podle potřeby i nadále aktivovat prostřednictvím samostatných rozhodnutí *ad hoc* na základě platného právního základu ve Smlouvě. Nicméně úvěry makrofinanční pomoci budou od této chvíle zajištěny prostřednictvím nové záruky na vnější činnost, která byla zavedena nařízením NDICI – Globální Evropa, a to s 9% mírou tvorby rezerv, jak tomu bylo dříve.

NDICI – Globální Evropa: i) stanoví, že poskytování záruky na vnější činnost musí být financováno z rozpočtu příslušných zeměpisných programů; a ii) stanoví celkový limit

¹⁰ Zvláštní zpráva Evropského účetního dvora (č. 03/2017), k dispozici na adrese: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_3/SR_TUNISIA_CS.pdf.

10 miliard EUR, který může být použit na zajištění záruky na vnější činnost. Tím by se fakticky omezil objem operací makrofinanční pomoci i dalších nástrojů (včetně vnějších úvěrových operací Evropské investiční banky, EFSD+ a úvěrů Euratomu), které lze financovat během tohoto víceletého finančního rámce.

Záruky na vnější činnost již nebudou spravovány prostřednictvím Záručního fondu pro vnější vztahy, ale prostřednictvím společného rezervního fondu. Komise zahájila proces posouzení rizik s tím spojených, a to vzhledem k: i) novým pravidlům pro zacházení s podmíněnými závazky a ii) konkrétním souvislostem expozice vůči Ukrajině a regionu. Těmito riziky se může zabývat i chystaný střednědobý přezkum nařízení NDICI I Globální Evropa.

6 VÝHLED DO BUDOUCNA – OPERACE MAKROFINANČNÍ POMOCI A ROZPOČTOVÁ SITUACE V ROCE 2022

Rok 2022 zahájila Komise přijetím dvou nových návrhů makrofinanční pomoci pro Moldavsko a Ukrajinu ve výši 150 milionů EUR a 1,2 miliardy EUR. Makrofinanční pomoc Moldavsku, o kterou bylo požádáno v listopadu 2021 v souvislosti s vypuknutím plynové krize v Moldavsku a probíhajícím hospodářským oživením po pandemii, bude sestávat z úvěrů ve výši 120 milionů EUR a grantů ve výši 30 milionů EUR. Tyto úvěry a granty budou vyplaceny ve třech tranších po splnění předem stanovených podmínek. Dne 11. března požádalo Moldavsko o navýšení makrofinanční pomoci, jelikož ruská invaze na Ukrajinu, jakož i vysoký příliv uprchlíků má hospodářské důsledky pro jeho finanční potřeby. V žádosti Moldavska byla zdůrazněna zvláště potřeba grantů. V reakci na to probíhají snahy o doplnění této makrofinanční pomoci o širší podpůrný balíček, v jehož rámci lze žádosti o další grantovou pomoc vyhovět. Kromě toho bude grantová složka makrofinanční pomoci předfinancována, aby bylo možné v prvních dvou tranších vyplatit více grantů (15 milionů EUR a 10 milionů EUR).

Dne 24. února 2022 přijaly Evropský parlament a Rada rozhodnutí o nové mimořádné makrofinanční pomoci pro Ukrajinu v souvislosti s rizikem eskalace konfliktu s Ruskem a se ztrátou přístupu Ukrajiny na mezinárodní kapitálové trhy. Tato makrofinanční pomoc byla poskytnuta ve formě úvěrů ve výši 1,2 miliardy EUR a prvních 600 milionů EUR bylo vyplaceno v březnu 2022, což pomohlo řešit prudce rostoucí nedostatek finančních prostředků na Ukrajině v důsledku probíhajícího konfliktu s Ruskem. Ukrajinské orgány kroky k provedení dohodnuté podmínky celkově provedly. Válečná situace však představovala *vyšší moc*, která zabránila účinnému dokončení opatření strukturální politiky, jež podmiňují vyplacení druhé tranše makrofinanční pomoci. Po pečlivém posouzení a konzultaci s výborem pro makrofinanční pomoc se Komise přesto rozhodla bezodkladně přistoupit k vyplacení druhé tranše ve výši 600 milionů EUR již v květnu 2022.

Evropská rada 30. května 2022 opakovaně potvrdila, že Ukrajinu podporuje a je připravena poskytnout v roce 2022 novou mimořádnou makrofinanční pomoc ve výši až 9 miliard EUR.

V závislosti na pokroku v politických reformách a splnění předběžné politické podmínky byla poslední tranše pro makrofinanční pomoc v reakci na COVID-19 Tunisku vyplacena dne 25. května 2022, zatímco druhá tranše Bosně a Hercegovině vyplacena nebyla, a to z důvodu omezeného provádění reform na konci období dostupnosti. Poslední splátka v rámci třetí operace makrofinanční pomoci pro Jordánsko zůstává k dispozici do dubna 2023.

Komise je připravena zvážit veškeré budoucí žádosti o makrofinanční pomoc a v případě potřeby navrhne způsobilým partnerům nové a/nebo navazující operace makrofinanční pomoci.

Tabulka 1 uvádí přehled závazků a plateb v rámci grantů makrofinanční pomoci a vyplacení úvěrů v rámci makrofinanční pomoci na roky 2019, 2020, 2021 a (prozatímně) 2022. Očekává se, že v roce 2022 budou vyplaceny úvěry v celkové výši 1 575 milionů EUR a granty ve výši 25 milionů EUR.

Tabulka 1: Závazky a platby v rámci grantů makrofinanční pomoci a vyplácení úvěrů v rámci makrofinanční pomoci v období 2019–2022 (v EUR)¹¹

	2019	2020	2021	2022 (prozatímní)
Prostředky na grantové závazky v rozpočtu	27 000 000	20 000 000	227 200	50 000 000
Operační hodnocení, hodnocení <i>ex post</i>	125 900	293 900	227 200	Bude stanoveno později
Další možné operace makrofinanční pomoci	–	–	–	30 000 000
Závazky celkem	125 900	293 900	227 200	30 000 000
Nepřidělené rozpočtové příděly	26 874 100	19 706 100		Bude stanoveno později
Prostředky na grantové platby v rozpočtu	27 000 000	27 000 000	362 400	25 000 000
Operační hodnocení, hodnocení <i>ex post</i>	304 949	284 600	362 400	–
MFA III – Gruzie (dokončena)	–	5 000 000	–	–
MFA – Moldavsko (dokončena)	10 000 000	10 000 000	–	–
MFA – Moldavsko	–	–	–	25 000 000
Další možné operace makrofinanční pomoci	–	–	–	–
Platby celkem	10 304 949	15 284 600	362 400	25 000 000
Nevyužité příděly na grantové platby	16 695 051	11 715 400		–
Vyplácení úvěrů makrofinanční pomoci				
MFA III – Gruzie (dokončena)	–	20 000 000	–	–
MFA – Moldavsko (dokončena)	20 000 000	20 000 000	–	–
MFA IV – Ukrajina (dokončena)	–	500 000 000	–	–
MFA II – Jordánsko (dokončena)	100 000 000	–	–	–
MFA III – Jordánsko ¹²	–	100 000 000	200 000 000	–
MFA II – Tunisko (dokončena)	300 000 000	–	–	–
MFA – Moldavsko	–	–	–	75 000 000
Mimořádná MFA – Ukrajina	–	–	–	1 200 000 000
Vyplacené úvěry makrofinanční pomoci celkem	420 000 000	640 000 000	200 000 000	1 275 000 000
Operace makrofinanční pomoci v reakci na COVID-19:				
MFA – Gruzie (částečně vyplacena)		75 000 000	–	–
MFA – Moldavsko (dokončena)		50 000 000	50 000 000	–
MFA – Ukrajina (dokončena)		600 000 000	600 000 000	–
MFA – Jordánsko (dokončena)		150 000 000	50 000 000	–
MFA – Tunisko (dokončena)		–	300 000 000	300 000 000
MFA – Albánie (dokončena)		–	180 000 000	–
MFA – Bosna a Hercegovina (částečně vyplacena)		–	125 000 000	–
MFA – Kosovo (dokončena)		50 000 000	50 000 000	–
MFA – Černá Hora (dokončena)		30 000 000	30 000 000	–
MFA – Severní Makedonie (dokončena)		80 000 000	80 000 000	–
Vyplacené úvěry makrofinanční pomoci celkem	420 000 000	1 675 000 000	1 665 000 000	1 575 000 000

¹¹ V tabulce nejsou zohledněny žádné návrhy na nové operace makrofinanční pomoci po 1. červnu 2022.

¹² Třetí splátka ve výši 200 milionů EUR je k dispozici do dubna 2023.